

ВИДИ ІСНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглядається інформаційна складова професійної компетентності майбутнього педагога. Особлива увага приділяється формуванню інформаційного поля у навчальному процесі.

Ключові слова: *інформація, інформатизація освіти, інформаційне поле.*

В статье рассматривается информационная составная профессиональной компетентности будущего педагога. Особое внимание уделяется формированию информационного поля в учебном процессе.

Ключевые слова: *информация, информатизация образования, информационное поле.*

This article investigates the informational components of future teachers professional efficiency. Special attention is devoted to the formation of informational field.

Key words: *information, informatization of educational system informatization.*

Положення теорії наукової інформації розглядаються в роботах Г. Бордовського, Н. Вінера, Г. Воробйова, В. Ізвозчикова, В. Когана, А. Урсула та ін. Потрібно зауважити, що розуміння, оцінка та обробка отриманої інформації, тобто *компетентне поводження зі знаннями*, є невід'ємною частиною професіоналізму фахівця [2]. Тому, перш за все, *необхідно навчити студентів методам передавання та отримання знань*. Вони повинні вчитися правильно добирати інформацію, структурувати її та обробляти, робити вибір і знаходити рішення.

Мета статті – схарактеризувати види існування інформації у навчальному процесі.

Інформація характеризується певними чинниками, а саме: вірогідністю, точністю, повнотою, цінністю, своєчасністю, зрозумілістю, доступністю, стислістю тощо. Достовірною є інформація, коли вона відбиває «істинне положення справ», а недостовірна інформація може призвести до хибного розуміння або прийняття невірних рішень. Достовірна інформація з часом

може стати недостовірною, тому що має властивість застарівати. Повною є інформація, коли її достатньо для прийняття рішення. Ступінь близькості інформації до реального стану об'єкту, процесу, явища визначає точність інформації. Цінність інформації залежить від того, наскільки вона важлива для розв'язання задачі, наскільки вона може бути використаною в будь-якій діяльності людини. Лише вчасно отримана інформація може бути корисною. Але навіть цінна та своєчасна інформація, коли вона не є зрозумілою, може бути даремною, некорисною. Тому інформація повинна бути вираженою тією мовою, на якій говорять ті, кому вона призначена. За рівнем сприйняття інформація повинна подаватися, передусім, у доступній формі, наприклад, одні й ті самі питання по-різному викладаються в шкільних та наукових виданнях. А також одну й ту саму інформацію, залежно від поставленої мети, можна викласти стисло (без несуттєвих деталей) або докладно.

Як зазначається в науковій літературі, *інформація* може існувати у вигляді: текстів, малюнків, фотографій, креслень, схем; світлових або звукових сигналів; радіохвиль; електричних і нервових імпульсів; магнітних записів; жестів і міміки; запахів і смакових відчуттів; хромосом, за допомогою яких успадковуються ознаки та властивості організмів тощо.

Інформаційними об'єктами є предмети, процеси, явища матеріальної або нематеріальної природи, які розглядаються з точки зору інформаційних властивостей.

Інформаційними процесами є процеси, що пов'язані з певними операціями з інформацією. Інформацію можна:

- створювати, отримувати, комбінувати, зберігати;
- передавати, копіювати, обробляти, шукати;
- сприймати, формалізувати, поділяти на частини, вимірювати;
- використовувати, розповсюджувати, спрощувати, руйнувати;
- запам'ятовувати, перетворювати, збирати тощо.

Інформаційна взаємодія може відбуватися за умови урахування трьох головних факторів:

- 1) наявності кодів, які переносять інформацію;
- 2) наявності апарату інтерпретації цих кодів у об'єкта, що приймає;
- 3) обов'язкової доцільності інформації для об'єкта-приймача.

За С. Янковським, «інформаційна взаємодія – це один із видів взаємодій, пов'язаних із переходом від об'єктивного до суб'єктивного» [3]. Це взаємодії з незалежними від об'єкта явищами, в яких він бере участь як «річ для інших», але результат яких сприймається ним як «річ у собі».

З педагогічної точки зору, інформація є предметною основою навчального процесу, його організаційним хребтом. І якщо “порція” інформації (певний розділ, тема) включає в себе запрограмовані потреби власної діяльності (проблемний характер) та самовиховання, то є підстави говорити про повноцінний навчальний цикл. Він дає можливість реалізувати триєдину функцію едукації: засвоєння інформації, удосконалення психічних, духовних, фізичних та соціальних функцій людини (розвиток) і формування моделі її поведінки (виховання)» [1]. Без інформації неможливі ані пізнання, ані виховання, бо інформація є важливою передумовою діяльності.

Процес навчання можна розглядати як накопичення, поповнення і збагачення інформативного досвіду учня. Певна частина інформації підлягає ґрунтовному засвоєнню і закріплюється у довготривалій пам'яті («назавжди»), а інша частина утримується в оперативній пам'яті, яка звільнюється від інформації, як тільки потреба в ній відпадає. Тобто інформація має певну глибину, що характеризується знаннями, уміннями і навичками.

Розвиток інформаційного досвіду особистості, психологічний процес засвоєння інформації базується на певних етапах:

- *сприймання* (відображення у свідомості людини предметів і явищ навколишнього світу та їх взаємозв'язків);
- *осмислення і розуміння* (усвідомлення сенсу сприймання інформації та розкриття суттєвих ознак предметів, явищ і зв'язків між ними);
- *узагальнення* (етап синтезу, коли щойно сформовані первинні

поняття «об'єднуються» в поняття вищого рівня, тобто, за С. Янковським, перетворення інформації про наявність безлічі простих окремих подій на інформацію про наявність певної події більш високого рівня, до якого окремі події входять як його окремі елементи [3]);

– *закріплення в пам'яті* (одержана ззовні інформація стає власним надбанням людини);

– *застосування знань, умінь і навичок на практиці* (залежить від того, наскільки інформація відповідає потребам людини).

Повсюдне впровадження та широке використання інформаційних (інформаційно-комунікативних) технологій у філософській і соціологічній літературі розглядається як рішучий крок від індустріального до постіндустріального (інформаційного) суспільства, де головну роль буде відігравати інформація. Але цей стрімкий перехід не може відбуватися безслідно для суспільства. Про це говорить М. Маклюен, який запропонував трьохступеневу модель всесвітньої історії, де, як вже вказувалося нами, третьою епохою є епоха інформаційного індивіда в умовах перемоги електронної (аудіовізуальної) комунікації, яка підвищує інтелектуальні здібності та творчий характер особистості. Вчений порівнює нові засоби і технології з колосальною хірургічною операцією, яку проводять на соціальному тілі при повному зневажанні антисептиків.

На початковій стадії електронна технологія (космічний зв'язок, портативний відеозапис) виконувала роль соціальної терапії: створила новий етап соціального спілкування, в якому вирівнюються викривлення і диспропорції, породжені географією та економікою, сприяючи росту взаєморозуміння між різними прошарками суспільства і народами. На більш високих стадіях вона стала причиною великих соціальних змін: ЗМІ диктують культуру. Інформаційна технологія, що поєдналася з аудіовізуальними засобами, створила цілий світ поведінкових моделей, які постійно, кожного дня, на роботі, в побуті, оточують людину і програмують її діяльність.

Другий етап комунікаційної революції пов'язано з такими інноваціями, як: супутниковий зв'язок, створення оптоволоконних кабелів і кабельних мереж, цифрових електронних пристроїв із використанням мікропроцесорів та інтегральних схем для швидкісного прийому і передачі інформації. Це відкрило доступ кожній людині у будь-якій точці Землі до баз даних і знань, якщо вона має термінальний пристрій (комп'ютер) для отримання інформації. Подібні інтелектуально-технологічні системи призводять до принципово нового стану цивілізації та культури – глобального гіперінтелекту (індустрії даних і знань). Комп'ютеризація створює технологічну основу інформатизації суспільства, в якому інформатика і володіння ЕОМ є другою грамотністю, що підвищує інтелектуальні й творчі здібності людини.

Безумовно, розвиток інформаційних технологій веде до появи людей, які володіють інформацією у більшій мірі, чим інші. Дослідники по-різному називають ці групи: соціально недиференційованими «інформаційними співтовариствами» (С. Масуда), інтеграторами (Е. Тоффлер), когнітаріатом (З. П. Румянцева). Людство, що вступило у постіндустріальний період свого розвитку, коли на перше місце вийшли інформація та знання, отримало й новий «правлячий клас – когнітаріат», що володіє знанням, уміє використовувати інтелект, має доступ до інформаційних потоків, високу культуру. Зрозуміло, що ці терміни достатньо спірні, але очевидно – інформація в сучасному суспільстві є найважливішим ресурсом.

Отже, виникнення інформації, еволюція її цінностей вимагає системного підходу при їх вивченні. Саме інформаційний підхід допоможе здійснити комплексний та системний аналіз при вивченні таких педагогічних категорій, як «професіоналізм», «професійна компетентність» та «інформаційна компетентність». А компетентнісний підхід, у свою чергу, максимально наближає до вивчення результатів педагогічної діяльності – формування та розвитку конкурентноспроможних фахівців. Поєднання цих двох підходів в педагогіці може бути цікавим та перспективним.

Список використаної літератури

1. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: [навч. посібник] / Омелян Іванович Вишневецький. – [3-тє вид., доопрац. і доп. – Київ: Знання, 2008. – 566 с.
2. Кербер В. Качества, необходимые специалистам в будущем [Электронный ресурс] / В. Кербер / Ростовский государственный педагогический университет. – Режим доступа: <http://rspu.edu.ru>
3. Янковский С. Концепции общей теории информации [Электронный ресурс] / Станислав Янковский. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>

Д. В. Скляр,
учитель англійської та російської мов

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ УЧНІВ НА УРОКАХ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК УМОВИ ЇХ ЕФЕКТИВНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

*Освіта, яка не вчить жити успішно
в сучасному світі, не має ніякої цінності.*

*Кожен із нас приходить у життя
з природженою здатністю жити успішно й щасливо.
А ми повинні збагнути цю здатність знаннями і навичками,
які допомогли б нам її реалізувати якомога ефективніше.*

Роберт Кійосакі (американський підприємець,
інвестор, письменник і вчитель економіки)

У статті на підґрунті вивчення науково-педагогічної та методичної літератури, держаних документів визначаються особливості формування ключових компетенцій учнів на уроках російської мови. Стверджується, що вчитель російської мови має бути не транслятором інформації, а організатором спрямованої на розв'язання навчальних завдань діяльності учнів. Закономірною є зміна акцентів і в учнівській діяльності – вона має